

УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

МАГІСТЕРСЬКА ПРОГРАМА ЕКУМЕНІЧНИХ НАУК

**МІЖКОНФЕСІЙНИЙ КОНФЛІКТ У СЕЛІ ЧИЖИКІВ
ПУСТОМИТІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ТЛІ
КОНФЕСІЙНО-ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ЛЬВІВСЬКІЙ
ОБЛАСТІ В ПЕРІОД НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ**

Магістерська робота

Студентка: Стогній Олеся
Науковий керівник: Антуан Аржаковський,
доктор історії.

Львів 2010

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Розділ 1. Заснування та церковне життя парафії села Чижиків.....	9
1.1. 1891-1946 рр. – греко-католицька громада у селі.....	9
1.2. Зміна конфесійної приналежності парафії села Чижиків: РПЦ →УГКЦ та УАПЦ (УАПЦ→УПЦ КП).....	19
Розділ 2. Міжконфесійна ворожнеча між громадами УГКЦ та УПЦ КП в селі Чижиків.....	26
2.1. Причина та умови зародження церковного конфлікту між православного та греко-католицькою громадами.....	26
2.2. Боротьба за культове майно: 10 років протистоянь.....	34
2.3.Окреслення типу і характеру міжконфесійного конфлікту у селі Чижиків.....	52
Розділ 3. Специфіка міжконфесійних конфліктів на теренах Львівської області: фокусування проблеми на релігійне життя с. Чижиків.....	58
3.1.Особливості міжконфесійних конфліктів у Львівській області.....	58
3.2. Від «міжконфесійної ворожнечі» до «лабораторії екуменізму».....	68
Висновки.....	78
Інтерв'ю з о. Богуславом Гункевичем, парохом УГКЦ села Чижиків.....	82
Інтерв'ю з о. Мироном Микушем, парохом УПЦ КП села Чижиків.....	85
Інтерв'ю з Андрієм Закровецьким, дяком УГКЦ села Чижиків.....	89
Інтерв'ю з Ганною Вачко, парафіянкою УПЦ КП села Чижиків.....	90
Інтерв'ю з Марією Пухальською, парафіянкою УГКЦ села Чижиків.....	92
Інтерв'ю з з Богданом Полюгою, парафіянином УПЦ КП села Чижиків.....	93
Список використаних джерел та літератури.....	97
Список позначень та скорочень.....	102

ВСТУП

Суспільні переміни в Україні, ознаменовані здобуттям державної незалежності, відмовою від тоталітарної моделі політичного устрою, обумовили якісно нову ситуацію в духовному житті народу. За досить короткий час відбулася переорієнтація мільйонів людей на нові моральні та етичні цінності, які категорично відкидались атеїстичною ідеологією. В умовах демократизації країни настала епоха реалізації релігійної свободи, що зумовила динаміку зростання кількості релігійних організацій. Все це відбувалось за умов відродження православного автокефального руху, виходу Української Греко-Католицької Церкви з підпілля, зростання кількості протестантських громад. Та становлення релігійного комплексу характеризувалось не тільки динамічним розвитком, але й нашаруванням старих проблем та новітніх труднощів. Почались міжконфесійні протистояння та поділи між церквами Київської традиції¹, що стали великою болючою раною на релігійному тлі України і залишаються надалі невилікуваними. Напруження у релігійній сфері стало каменем спотикання під час ведення екуменічних переговорів та серйозно ускладнили міжнародні екуменічні взаємини.

Виходячи із контексту сучасної міжконфесійної проблематики, Україну стали позиціювати як «лабораторію екуменізму»². З огляду на це є велика потреба та потенціал у дослідженні та вивченні міжконфесійних взаємостосунків, і завдяки напрацьованим здобуткам сприяти екуменічним ініціативам та розвіювати цілу низку міфологем та стереотипів, які сформувались у суспільстві. Тому нами було обрано тему дослідження саме на міжконфесійну тематику. Адже це питання є не тільки актуальним у науково-академічних колах, але й має важливе значення у практичному релігійному житті нашої

¹ Йдеться про УПЦ, УПЦ КП, УАПЦ та УГКЦ.

²Кардинал Вальтер Каспер. Україна -лабораторія екуменізму/
www.ecumenicalstudies.org.ua/ukr/02_06_08/ (2 xthdyz 2008).

країни.

Тема наукової роботи: «Міжконфесійний конфлікт у селі Чижиків Пустомитівського району Львівської області на тлі конфесійно-трансформаційних процесів у Львівській області в період незалежності України». Релігійний плюралізм сучасної України, зіткнення інтересів щодо трактування історичної дійсності та конфлікт ідентичності через полінаціональний склад населення в умовах релігійної свободи зумовлюють **актуальність** дослідження міжконфесійних відносин між українськими церквами, що полягає у вивченні релігійної ситуації та контексту на початку 90-х рр.. ХХ ст. Зважаючи на масштабність даної проблематики, ми поставили перед собою завдання на прикладі одного села Чижиків відобразити міжконфесійну ситуацію Західної України у період зародження громадянської незалежності та проаналізувати специфіку та підгрунття церковних конфліктів, які у переважній більшості спалахували через майнові претензії та викликали сплеск емоцій, не пов'язаних із релігійними переконаннями. Враховуючи те, що міжконфесійний конфлікт у селі Чижиків виник між громадами Українською Православною Церквою Київського Патріархату та Української Греко-Католицької Церкви, що зумовлено історичними подіями як вихід із Російської Православної Церкви та відродження автокефального руху; легалізація Української Греко-Католицької Церкви та вихід з підпілля, в рамках цього ми проведимо наше дослідження.

Метою нашого дослідження є представити та проаналізувати міжконфесійний конфлікт між релігійними спільнотами Української Православної Церкви Київського Патріархату та Української Греко-Католицької Церкви, дослідити церковну історію села Чижиків Пустомитівського району Львівської області; подати позиції та охарактеризувати налаштованість сторін, що є суб'єктами конфлікту; окреслити специфіку конфлікту, дослідити основну мотивацію та причину міжконфесійного протистояння між громадами.

Предметом нашого дослідження є власне міжконфесійний конфлікт між православною та греко-католицькою громадами села Чижиків.

Об'єктом дослідження є релігійні спільноти УГКЦ та УПЦ КП села Чижиків, їх взаємостосунки, а також зібрані матеріали, постанови судів, інтерв'ю, архівні документи, публіцистичні та наукові праці.

Часові рамки нашої наукової роботи обумовлені предметом дослідження і насамперед охоплюють період міжконфесійного конфлікту у селі Чижиків – від 1989 року до 2000 року, звісно не залишаючи поза увагою сучасний стан церковних відносин між спільнотами у селі Чижиків.

Наукова робота складається з трьох розділів. У першому розділі розповідається про історію становлення парафії у селі, про духовний супровід, будівництво храму. Чимало уваги присвячено церковному життю парафії в Чижикові у контексті історичних подій різних періодів. Також у нашому дослідженні ми порушили питання зміни конфесійної приналежності парафії села Чижиків та відобразили поділи, що відбулись.

Другий розділ присвячено міжконфесійному конфлікту між православною та греко-католицькою громадами у селі Чижиків Пустомитівського району Львівської області. Нами визначено причини та умови, тип та характер конфлікту, представлено різні погляди мешканців села на перебіг міжконфесійного протистояння. Головну увагу зосереджено на «боротьбі» за культове майно та юридичній стороні конфлікту, а також відзначено роль влади у врегулюванні церковного протистояння між громадами УПЦ КП та УГКЦ.

Третій розділ нашої роботи представляє специфіку міжконфесійних конфліктів у Львівській області із фокусуванням проблеми на обраний нами місцевий конфлікт у селі Чижиків. У розділі проаналізовані особливості взаємовідносин влади із українськими церквами після розпаду СРСР на теренах Львівської області. Завершення нашої роботи присвячено сучасній релігійній ситуації села Чижиків, представлено можливі сценарії розгортання міжконфесійних відносин між спільнотами УГКЦ та УПЦ КП, та

запропоновано декілька методів для поживлення екуменічного руху серед мешканців села Чижиків.

Новизна нашої наукової роботи полягає в тому, що ніхто до того не порушував питання міжконфесійного конфлікту між громадами УПЦ КП та УГКЦ у селі Чижиків Пустомитівського району Львівської області у наукових чи публіцистичних матеріалах. Окрім того, досліджуючи даний конфлікт, ми розглядали його крізь сукупність багатьох чинників, як історичний дискурс, юридичний фактор, конфесійний та міжособистісний. Це дало змогу системно підійти до вивчення проблематики і по аспектно розкрити тему.

Географічні межі нашого дослідження ми обмежили висвітленням міжконфесійного протистояння в одному селі Чижиків, але це дало змогу детально та ґрунтовно вникнути у суть конфлікту. Слід зазначити, що загострення міжконфесійних стосунків на Заході України в період проголошення незалежності позначилось певною тенденційністю та схожістю сценаріїв протікання конфліктів, адже переважна більшість конфліктів у Галичині ускладнювались саме через майнові питання. Тому на прикладі міжконфесійного конфлікту у селі Чижиків ми показали усю складність та багатогранність конфесійних протистоянь та тлі церковно-державних трансформацій в Україні.

У нашій науковій роботі ми використали такі **методи**, як традиційний (порівняльний, аналізу, синтезу, аналогій), структурно-системний підхід, загальнонауковий метод (взаємозалежності, причинно-наслідкового зв'язку, поєднання історичного та логічного аспектів).

У роботі використано праці і різні дослідження міжконфесійних конфліктів в Україні науковців, релігіє знавців Андрія Юраша, Олега Турія, Мирослава Мариновича, Віктора Бондаренка, Тараса Антошевського, Віктора Єленського, Лесі Коваленко. У роботі також

використано матеріали судових справ (рішення, скарги, заяви) та рукописний щоденник православного священика УПЦ КП Мирона Микуша «Захист православ'я».

Наше дослідження має **практичне значення**, адже є вагомим історичним джерелом. Очікуваний результат від цієї наукової роботи – представлення еволюції церковних відносин між парафіями у селі Чижиків від часу поділу на дві спільноти і до сьогодні, а також спроба прогнозування втілення екуменічних ініціатив у селі Чижиків.